

Atatürk'ün Sağlığında Yapılan Heykelleri

Anıtlar, toplum için önemli olan kişi ve olayları simgelemek amacıyla yapılan plastik eserlerdir. Bu eserler; tek bir taş, bir mezar, heykel ya da bir yapı, bazen de bir kentin tümü veya bir maddi kültür nesnesi olabilir. Anıtlarda yaşatılan simgelerle geçmiş ve gelecek kuşaklar birbirlerine bağlanır. Büyük bir askerî lider olduğu kadar, sanatın birleştirici ve kaynaştırıcı rolünü en iyi bilen ve değerlendiren devlet adamlarından biri olan Atatürk, hem Kurtuluş Savaşı'nı ve devrimleri simgelemek hem de kentlerimize çağdaş bir görünüm kazandırmak üzere anıt heykellerin yapılmasını istemiştir. Böylelikle uygarlığın bir göstergesi olarak kabul ettiği heykel sanatını da toplumla kaynaştırmayı hedeflemiştir. Cumhuriyet dönemi anıtlarının en belirgin simgesi ise, gerek işgal kuvvetlerine karşı yapılan Kurtuluş Savaşı'nın planlanması ve kazanılmasındaki rolü, gerekse devlet adamı olarak Cumhuriyetin kurulmasındaki katkıları nedeniyle "Atatürk" tür. Bundan dolayı 1926-1938 yılları arasında Türkiye'nin farklı kentlerine dikilen anıtların büyük kısmı Atatürk heykelleri başta olmak üzere "Atatürk" imgesinin yer aldığı heykel ve kabartmalardan oluşmuştur. Ülkemizde yetişen Türk heykeltıraşların henüz anıt yapacak teknik donanıma sahip olmaması; Atatürk'ün sağlığı döneminde dikilen anıtların ilk örneklerinin yabancı sanatçılar tarafından yapılmasına neden olmuştur. Bu gurubun ardından yetişmiş Türk sanatçılarından oluşan ilk anıt heykeltıraşlarımız ise, teknik yönden karşılaştıkları olanaksızlıklara rağmen, ortak duygu ve düşünceleri paylaşan bu ulusun evlatları olarak, bizi yansıtan anıtlar ortaya çıkarmışlardır. 3 Ekim 1926 tarihinde İstanbul Sarayburnu'na dikilen bronz Atatürk heykeli, Avusturyalı Heykeltıraş Heinrich Krippel tarafından yapılmıştır. Bu anıt Cumhuriyet'in ilk Anıtı olması açısından önemlidir. Heinrich Krippel'in ülkemizde yaptığı ikinci heykel; 29 Ekim 1926'da açılışı yapılan Konya anıtıdır. Anıtın sadece Atatürk figürü sanatçıya aittir. Mareşal üniforması ile betimlenerek Atatürk'ün asker kimliğini ortaya koymaktadır.

Konya Anıtında kullanılan kaide; aslında Mimar Muzaffer Bey tarafından tasarlanan Ziraat Anıtı'nın kaidesi olarak yapılmıştır. Ülkemizde Atatürk heykelleri yapan diğer bir yabancı heykeltıraş Pietro Canonica'dır. 29 Ekim 1927'de yerine konan ve 4 Kasım'da açılışı yapılan Ankara Etnografya Müzesi önündeki heykelde Atatürk, at üzerinde mareşal üniformalı ve pelerinli olarak gösterilmiştir.

Aynı gün 4 Kasım 1927'de Ankara Zafer Meydanında açılışı yapılan Zafer Anıtı da yine Pietro Canonica'nın çalışmasıdır. Heykelde Atatürk; askerî kaput giysili olarak ayakta ve iki eli ile kılıcının kabzasını kavramış biçimde betimlenmiştir.

24 Kasım 1927'de açılan Ulus Atlı Atatürk Anıtı H. Krippel'in eseridir. Yüksek kaide üzerindeki heykelde, Atatürk, mareşal üniforma giyimli olarak atının dizginlerini iki eli ile tutar vaziyette gösterilmiştir. Kaidenin ön cephesinde sağ ve sol başlarda birer asker figürü, arka cephesinde ise mermi taşıyan bir Türk kadını yer almaktadır. Ayrıca kaidenin sağ tarafında yer alan iki parça halindeki kabartmaların alt kısmında Atatürk, Mareşal Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü askerlerle birlikte gösterilmiştir.

Pietro Canonica tarafından yapılan ve 9 Ağustos 1928'de açılan Cumhuriyet Anıtı, İstanbul Taksim Meydanı'na dikilmiştir. Anıtın kaide ve çevre düzeni Mongeri'ye aittir. Cumhuriyet Anıtı'nın kuzey yönünde Atatürk, başında kalpağı ve askerî giysileri ile Kurtuluş Savaşı'nı simgeleyen kompozisyonun önünde yer almaktadır. Güney yönünde ise Atatürk, sivil giysileriyle çalışma arkadaşları ile birlikte Cumhuriyet'i simgeleyen grup içinde betimlenmiştir.

Anıt, Canonica'nın çok tepki alan çalışmalarından biridir. 1928 yılında Ali Kenan Yontuç ilk Türk heykel sanatçısı olarak Denizcilik Bankası yolcu salonu önündeki Atatürk büstü ile bir Atatürk maskı yapmıştır. Atatürk'ün beğenisini kazanan bu mask, sanatçının daha sonra yapmış olduğu çalışmalara kaynaklık etmiştir. Yine Ali Kenan Yontuç tarafından

gerçekleştirilen ve 29 Ekim 1929'da açılan Amasya Heykeli; Atatürk'ün 1919 yılında konakladığı ve Amasyalılarla görüştüğü yere dikilmiştir. Halkın isteği üzerine yapılan bronz döküm heykel, asker giysili olarak betimlenmiştir.

1929 yılında Şevket Dingiloğlu Parkı'na dikilen Kırklareli Atatürk Anıtında, dikdörtgenler prizması şeklindeki kaide üzerine Atatürk'ün sadece gövdesi mermer yontu olarak çalışılmıştır. Sivil tören giysisi ile betimlenmiş Atatürk heykeli, Ali Kenan Yontuçu'nun eseridir. 26 Aralık 1929 tarihinde açılan mermer yontu Tekirdağ Atatürk Anıtı, Hükûmet Konağının önüne yapılmış olup, Atatürk'ü redingot giymiş olarak devlet adamı kimliği ile göstermektedir.

Heykellerini özellikle modellerine benzetme konusunda yetenekli olan Ali Kenan Yontuçu'nun bundan dolayı yaptığı Atatürk Anıtları, dönemi için başarılı bulunan eserlerdendir. 23 Nisan 1931 tarihinde açılan Edirne Anıtı da A. Kenan Yontuçu tarafından yapılmıştır. Burada Atatürk, mareşal üniformalı ve pelerinli olarak ayakta durur vaziyette betimlenmiştir. Türk heykeltıraşları tarafından yapılan ilk Atatürk Anıtlarından Bursa Atlı Atatürk Anıtı, 29 Ekim 1931'de açılmıştır. Mahir Tomruk ve Nijat Sirel'in ortak çalışmasıdır.

Çorum Atatürk Anıtı, 1931 yılında A. Kenan Yontuçu tarafından yapılmıştır. Bronz döküm Atatürk heykeli, asker kaputu giymiş sol elinde dürbün tutar vaziyette betimlenmiştir.

1931 yılında yapılan Isparta Atatürk Anıtı da A. Kenan Yontuçu'nun eseridir. Atatürk'ü fraklı devlet adamı kimliği ile gösteren heykel, taş yontudur. Sağ kolu hafifçe öne uzanmış eli boş, sol kolu kare planlı bir sütuna dayanmaktadır. Aynı sanatçıya ait Tekirdağ Anıtı ile proporsiyon, baş ve duruş biçimi açısından büyük benzerlik taşımaktadır.

Açılışı 15 Ocak 1932'de yapılan anıt Heinrich Krippel'in eseridir. Heykelde şahlanmış atı üzerinde betimlenmiş olan Kurtuluş Savaşı'nın planlayıcısı ve yöneticisi Atatürk'ün, askerî giysileri ile kumandan kimliği ön plana çıkarılmıştır. Teknik açıdan atlı bronz döküm heykelin ağırlığının iki arka ayak ve kuyruk üzerine bindirilmiş olması, heykelin daha dinamik ve hareketli görünüm kazanmasını sağlamıştır.

28 Temmuz 1932 tarihinde açılışı yapılan anıt, P. Canonica'nın eseridir. Kaide ve çevre düzeni Mimar Asım Kömürcüoğlu tarafından tasarlanan anıtta, atı üzerinde askerî giysilerle betimlenmiş olan Atatürk, öne uzattığı sağ eli ile Akdeniz'i işaret etmektedir. Heykelin kaidesinde yüksek kabartma olarak işlenmiş Kurtuluş Savaşı kompozisyonu yer almaktadır.

Hadi Bara 1932'de askerî üniformalı bir Atatürk Büstü çalışmıştır. 29 Ekim 1933 tarihinde açılan Kocaeli (İzmit) Atatürk Anıtı, Nijad Sirel tarafından yapılmıştır. Dikdörtgen prizma mermer kaide üzerinde yer alan bronz döküm Atatürk heykeli; ayakta durur vaziyette ve askerî giysilerle gösterilmiştir.

20 Kasım 1933 yılında açılan Elazığ Atatürk Anıtı, bronz döküm olup, Ali Kenan Yontuçu tarafından yapılmıştır. Burada da Atatürk kaput giymiş sol elinde dürbün tutar vaziyette betimlenmiştir.

19 Mayıs 1934'de açılan Silifke Atatürk Heykeli de Ali Kenan Yontuçu'nun eseridir. 1934 yılında Nusret Suman tarafından yapılan Atatürk Büstü Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesindedir. 8 Şubat 1935 tarihinde açılan Tokat Atatürk Anıtı da, Nusret Suman tarafından yapılmıştır. Bronz döküm heykelde, ayakta durur vaziyette asker giysileri ile simgelenen Atatürk'ün sağ eli yukarı kalkmış sol eli yumruk hâlinde. Kayseri Atatürk Anıtı 1 Mart 1935 tarihinde açılmıştır. Sanatçısı Ali Kenan Yontuçu'dur. Atatürk; Asker kaputu giymiş sol elinde dürbün tutar biçimde betimlenmiştir.

Aynı sanatçı tarafından yakın tarihlerde gerçekleştirilen Çorum, Kayseri ve Elazığ Anıtları; duruş, genel görünüm ve

proporsiyon açısından birbirinin aynıdır. 15 Temmuz 1935 tarihinde açılan Bursa Mustafa Kemal Paşa Atatürk Heykeli, Nusret Suman tarafından yapılmıştır. Adana Atatürk Anıtı Ali Hadi Bara tarafından yapılmış ve 29 Ekim 1935 tarihinde açılmıştır. Bronz döküm olarak Kurtuluş Savaşı ile ilgili kompozisyonların yer aldığı bir kaide üzerine yayılmış anıtın en öndeki simgesi, mareşal Üniformalı, pelerinli Atatürk heykelidir.

Anıt, dönemi içinde Türk heykeltıraşları tarafından gerçekleştirilenlerin en başarılısı olarak kabul görmüştür. Yapımına 1933 yılında başlanan Kızılay Güven Anıtı, heykeltıraş A. Hanak'ın vefatı nedeniyle J. Thorak ve öğrencileri tarafından 1935 yılında tamamlanmıştır. Ankara taşı üzerine yontulan anıtın arka cephesinde Türk gençliğinin simgelendiği yüksek kabartma dört figür arasında Atatürk'e yer verilmiştir.

H. Krippel tarafından yapılan ve 24 Mart 1936' da açılan Afyon Zafer Anıtı'nın ana figürlerinde değil; bronz döküm kaide kabartmalarında Atatürk rölyeflerine yer verilmiştir. Bu kabartmalardan birincisine profilden çalışılmış bir Atatürk portresi işlenmiştir. Diğer kabartmada ise ortada Atatürk, İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak'la birlikte harita başında büyük taarruzu planlarken gösterilmektedir.

Artvin Atatürk Heykeli, 1936 yılında Nusret Suman tarafından yapılmıştır. Aynı yıl dikilen Gemlik Atatürk Anıtı, Ali Hadi Bara tarafından yapılmıştır. Bu bronz döküm heykelde Atatürk, ayakta ve askerî giysilerle simgelenmiştir. 1936 yılı içinde Ali Kenan Yontu tarafından; Kastamonu, Kars ve Hendek Atatürk Anıtları yapılmıştır. A. Hadi Bara'nın eseri olan İstanbul Harbiye Atatürk Anıtı; teknik bazı problemlere rağmen 23 Nisan 1937'de dikilmiştir.

Aynı yıl A. Hadi Bara; bir Atatürk Büstü daha yapmıştır. Bu çalışmada; sivil giysili, papyon kravatlı ve İstiklal madalyası takmış olarak betimlenen Atatürk, hem plastik değer açısından hem de büyük önderin tinsel portresini verme açısından başarılıdır. 1937'de Zühtü Müritoğlu tarafından yapılan bronz döküm Atatürk Büstü plastik değerleri ön planda tutan başarılı bir çalışmadır. (Elibal,1973:372)

Türk Tarih Kurumu Binasının giriş holündeki yeşil mermer üzerine yontulmuş olan Atatürk Büstü J. Thorak tarafından yapılmıştır.

“Almanya’da Münih Sanat Müzesi’nde bulunan eser, 1937 yılında II. Türk Tarih Kongresinin yapılacağı Dolmabahçe Sarayı’na konulmak üzere bizzat sanatçısının aracılığı ile Hitler’den izin alınarak İstanbul’a getirtilmiştir. Daha sonra Tarih Kurumu tarafından satın alınan büst, kongre sonrası bir süre Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi holünde kalmış Tarih Kurumu Binası yapılırken da bir kopyası fakülteye armağan edilerek aslı kurumdaki yerine konmuştur. Çanakkale Atatürk Heykeli, Nijad Sirel tarafından gerçekleştirilmiştir. Eserde Atatürk askerî kaput giymiş olarak sağ adımı önde ayakta betimlenmiştir. Heykelin yapımına 1933’te başlanmış ve 1934 yılında tamamlanmıştır. Ancak kaidesi bitirilemediği için anıtın açılışı 23 Ekim 1937 tarihine sarkmıştır. Muğla Atatürk Heykeli 29 Ekim 1937’de açılmıştır. Nusret Suman tarafından yapılmıştır. Açık başlı, sağ elinde dürbün tutar vaziyette betimlenen Atatürk farklı bir plastik yorum ile karşımıza çıkmaktadır. 1938’de Nazilli Atatürk Anıtı, Atatürk büstü Ali Hadi Bara tarafından yapılmıştır. 1938 yılında yapılan Ankara Sümerbank binası girişinde yer alan taş yontu Atatürk Heykeli, Heinrich Krippel’in eseridir. Kütsel taş bloğun içinde sivil giysisi ile oturur vaziyette betimlenmiş olan Atatürk, askerî kimliğinden tamamen ayrı, güçlü bir yönetici imajı vermektedir.

Atatürk’ün sağlığı döneminde uygulanan anıt heykellerin yapımında sadece beş yabancı sanatçının 14 eserde imzası vardır. Bu dönem içinde yapılan diğer anıt ve heykeller; genç Türk heykeltıraşlarının eserleridir. Bu sanatçılar içinde en fazla heykel, Ali Kenan Yontu tarafından yapılmış olup, onu sırası ile Ali Hadi Bara, Nusret Suman, Nijat Sirel, Zühtü

Müridoğlu, gibi heykel sanatımızın başlangıç aşamasında önemli yere sahip sanatçılarımız izlemişlerdir.

Vildan ÇETİNTAŞ

KAYNAKÇA

ASLANAPA, Oktay, **Türkiye’de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar**, Eren Yayıncılık, İstanbul 1993.

BERK, Nurullah, **Türk Heykeltıraşları, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı**, İstanbul 1937.

CEZAR, Mustafa, “XIX. Yüzyıl Türkiye’sinde Heykel Plastigi Sorunu”, **Hürriyet Gösteri**, S 66, Mayıs 83-85, 1986.

ÇETİNTAŞ, Vildan, , “Heykel Sanatı İçinde Günümüz Atatürk Heykellerine Bakış”, **Erdem**, Cumhuriyet Özel Sayısı, III, C 11, S 33, 1999, s.721-728.

ELİBAL, Gültekin, **Atatürk ve Resim Heykel**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1973.

EYİCE, Semavi, “İstanbul- Tarihi Eserler”, **İslam Ansiklopedisi**, V/II.:1214, 1214/94-95, 1967.

GEZER, Hüseyin, **Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1984.

İĞDEMİR, Uluğ, **Yılların İçinden, Makaleler Anılar, İncelemeler**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1976.

“Kayseri’de Atatürk Heykelinin Açılışı”, **Cumhuriyet**, 6 Mart 1935.

KUBAN, Doğan, “Anıt Kavramı Üzerine Düşünceler”, **Mimarlık**, S 7, Temmuz 1973.

SÖZEN, Metin, “Türklerde Anıt”, **Mimarlık**, S 7, Temmuz 1973.

ŞENPAMUKÇU, İsmail Hakkı, **Mustafakemalpaşa’nın 2000 Yıllık Tarihi**, Ataeli Basımevi, Bursa 1992.

ATATÜRK’ÜN SAĞLIĞINDA YAPILAN HEYKELLER

Eserin

Sıra No	Foto No	Yılı	Adı	Malzeme ve Tekniği	Sanatçısı (Doğumu- Ölümü)
1	1	1926	Sarayburnu Atatürk Anıtı İstanbul	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
2	2	1926	Konya Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
3	3	1927	Ankara Etnografya Müzesi Atlı Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Pietro Canonica (1869-1962)
4	4	1927	Ankara Zafer Meydanı Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Pietro Canonica (1869-1962)
5	5	1927	Ankara Ulus Meydanı Atlı Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
6	6	1927	Ankara Ulus Meydanı Atlı Atatürk Anıtı, Kaide Kabartması	Mermer yontu	Heinrich Krippel (1883-1945)
7	7	1928	İstanbul Taksim Cumhuriyet Anıtı	Bronz döküm	Pietro Canonica (1869-1962)
8		1928	İstanbul Denizcilik Bankası Atatürk Büstü		Kenan Ali Yontu (1904-1995)
9	8	1928	Atatürk Maskı - İstanbul	Alçı	Kenan Ali Yontu (1904-1995)

10	9	1929	Amasya Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
11	10	1929	Kırklareli Atatürk Heykeli	Mermer yontu	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
12	11	1929	Tekirdağ Atatürk Heykeli	Mermer yontu	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
13	12	1931	Edirne Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
14	13	1931	Bursa Atı Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Nijad Sirel ve (1897-1959) Mahir Tomruk (1885-1949)
15	14	1931	Çorum Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
16	15	1931	Isparta Atatürk Anıtı ,	Taş yontu	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
17	16	1932	Samsun 19 Mayıs Anıtı	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
18		1932	Kocatepe isimli kabartma	Alçı döküm	Zühtü Müridoğlu (1906-1992)
19	17	1932	İzmir Atı Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Pietro Canonica (1869-1962)
20	18	1932	Atatürk Büstü		Ali Hadi Bara (1906-1971)
21	19	1933	Kocaeli (İzmit)Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Nijad Sirel (1897-1959)
22	20	1933	Elazığ Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
23		1934	Silifke Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
24	21	1934	Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Atatürk Büstü		Nusret Suman (1905-1978)
25		1935	Atatürk Büstü	Seramik	Hakkı İzzet (1909-1977)
26		1935	Tokat Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Nusret Suman (1905-1978)
27	22	1935	Kayseri Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Kenan Ali Yontu (1904-1995)
28		1935	Mustafa Kemal Paşa Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Nusret Suman (1905-1978)
29	23	1935	Adana Abidesi	Bronz döküm	Ali Hadi Bara (1906-1971)
30	24	1935	Ankara Kızılay Güven Anıtı	Bronz döküm, Taş yontu	Anton Hanak (1875-1934), Joseph Thorak (1889 -1952)
31	25	1936	Afyon Zafer Anıtı Kaide Kabartması	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
32	26	1936	Afyon Zafer Anıtı Kaide Kabartması	Bronz döküm	Heinrich Krippel (1883-1945)
33		1936	Artvin Atatürk Heykeli		Nusret Suman (1905-1978)
34	27	1936	Gemlik Atatürk Heykeli	Bronz döküm	Ali Hadi Bara (1906-1971)
35		1936	Kastamonu Atatürk Anıtı		Kenan Ali Yontu (1904-1995)
36		1936	Kars Atatürk Anıtı		Kenan Ali Yontu (1904-1995)
37		1936	Hendek Atatürk Anıtı		Kenan Ali Yontu (1904-1995)
38	28	1937	İstanbul Harbiye Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Ali Hadi Bara (1906-1971)
39	29	1937	Atatürk Büstü		Ali Hadi Bara (1906-1971)
40	30	1937	Atatürk Büstü		Zühtü Müridoğlu (1906-1992)
41	31	1937	Türk Tarih Kurumu Atatürk Büstü	Mermer yontu	Joseph Thorak (1889 -1952)
42		1937	Çanakkale Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Nijad Sirel (1897-1959)
43		1937	Muğla Atatürk Anıtı	Bronz döküm	Nusret Suman (1905-1978)

44		1938	Nazilli Atatürk Anıtı		Zühtü Müridoğlu (1906-1992) Ali Hadi Bara (1906-1971)
45	32	1938	Ankara Ulus Sümerbank Binası Atatürk Heykeli	Taş yontu	Heinrich Krippel (1883-1945)

Sarayburnu Atatürk Anıtı; H. Krippel, 1926.

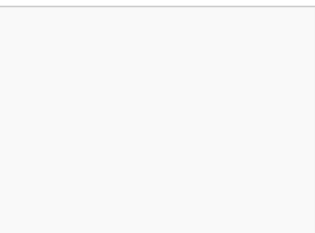
Konya Atatürk Anıtı; H. Krippel, 1926.

**Ankara Etnografya Müzesi
Önü, Atatürk Anıtı; P.
Canonica, 1927.**

**Ankara, Zafer Meydanı,
Zafer Anıtı; P. Canonica,
1927.**

**Ankara, Ulus Atlı Atatürk
Anıtı; H. Krippel, 1927.**

**Ankara, Ulus Atlı Atatürk
Anıtı Kaide Kabartması; H.
Krippel, 1927.**

**İstanbul, Taksim Meydanı
Cumhuriyet Anıtı; P.
Canonica, 1928.**

**Atatürk Maskı; A. Kenan
Yontuç, 1929.**

**Amasya Atatürk Heykeli; A.
Kenan Yontuç, 1929.**

Kırklareli Atatürk Heykeli; A.
Kenan Yontuç, 1929.

Edirne Atatürk Heykeli; A.
Kenan Yontuç, 1931.

**Bursa Atlı Atatürk Anıtı; N.
Sirel - M. Tomruk A. Kenan
Yontuç, 1928 / 31.**

**orum Atatürk Heykeli; A.
Kenan Yontuç, 1931.**

**İsparta Atatürk Heykeli; A.
Kenan Yontuç, 1931.**

**Samsun Atatürk Anıtı; H.
Krippel, 1932.**

, Atatürk Anıtı; P. Canonica, 1932.

**Atatürk Büstü; Ali Hadi
Bara, 1937.**

**Kocaeli (İzmit) Atatürk
Anıtı; Nijat Sirel, 1933.**

**Elazığ Atatürk Anıtı; A.
Kenan Yontuç, 1933.**

**Ankara Siyasal Bilgiler
Fakültesi, Atatürk Büstü;
Nusret Suman, 1935.**

**Kayseri Atatürk Anıtı; A.
Kenan Yontuç, 1935.**

Adana Abidesi; Ali Hadi

Bara, 1935.

**Ankara, Kızılay Güven Anıtı;
A.Hanak - J.Thorak, 1935.**

**Afyon Anıtı Kaide
Kabartması; H. Krippel,
1936.**

Afyon Anıtı Kaide

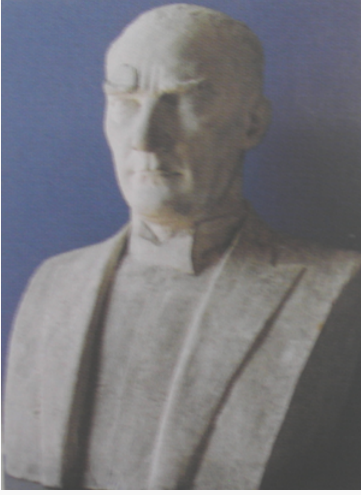
**Kabartması; H. Krippel,
1936.**

**Gemlik Atatürk Heykeli; A.
Hadi Bara, 1936.**

**İstanbul Harbiye Atatürk
Anıtı; A. Hadi Bara, 1937.**

**Atatürk Büstü; A. Hadi
Bara, 1937.**

**Atatürk Büstü; Zühtü
Müridoğlu, 1937.**

**Atatürk Büstü; J.Thorak,
1937.**

**Sümerbank Atatürk
Heykeli; H. Krippel, 1938.**

03/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturkun-sagliginda-yapilan-heykelleri/?pdf=3774> adresinden erişilmiştir